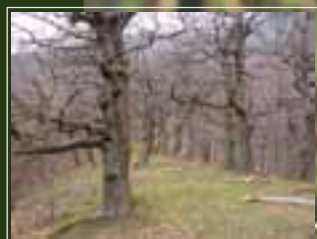

MALÉ KARPATY

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ.

Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácných a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov.

O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá ho vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE MALÉ KARPATY

Identifikačný kód územia: SKCHVU014

Nadmorská výška: 160 - 761 m n. m.

Rozloha: 50 633,6 ha

Kraj: Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky

Okresy: Bratislava III, Bratislava IV, Malacky, Myjava, Pezinok, Piešťany, Senica, Trnava

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

PRÍRODNÉ POMERY

Chránené vtáčie územie (CHVÚ) Malé Karpaty sa nachádza v západnej časti Slovenska v orografickom celku Malé Karpaty. Pozostáva z dvoch oddelených častí - severnej časti v Brezovských Karpatoch a južnej časti v Pezinských Karpatoch. Je obklopené Podunajskou a Záhorskou nížinou.

Geologickú stavbu územia tvoria 3 základné komplexy: kryštalinikum (prvohorné granitoidné horniny), mezozoikum (druhovorné súvrstvia vápencovo-dolomitických hornín) a centrálnokarpatský paleogén a neogénne sedimenty.

Reliéf má prevažne stredohorský vrchovinný charakter. Iba najvyššie hrebene v Pezinských Karpatoch majú charakter hornatiny. Na veľkej časti územia sa vyvinul súbor krasových oblastí. V krasovej časti Pezinských Karpát sa nachádza aj najvyšší bod územia - vrch Záruby (761 m n. m.).

V CHVÚ Malé Karpaty sú rozšírené prevažne lesné biotopy v rozpätí 1. vegetačného (dubový) až 4. vegetačného stupňa (bukový). Sú to najmä bučiny, vápencové bučiny, dubové hrabiny, menej teplomilné dubové lesy, kyslé bučiny, sutinové lesy a jelšiny. Trávnato-bylinné porasty, ako aj kriačtinové spoločenstvá, zaberajú nevelké výmery v okrajových častiach územia a v dolinách lesných komplexov. Do CHVÚ boli zaradené aj časti vinogradov prevažne na úpätí východných svahov Pezinských Karpát. Osobitný biotop vtákov predstavujú početné skalné útvary so skalnými stenami v hrebeňovej časti Pezinských Karpát.

Mláďatá sokola rároha (Falco cherrug)

PREDMET OCHRANY

CHVÚ Malé Karpaty je jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie sokola rároha, včelára lesného a ďatľa prostredného.

Okrem toho tu pravidelne hniezdi viac ako 1% slovenskej populácie výra skalného, lelka lesného, bociana čierneho, ďatľa bielochrbtého, ďatľa hnedkavého, ďatľa čierneho, sokola sťahovavého, muchárika bielokrkého, muchárika červenohrdlého, strakoša červenochrbtého, žlny sivej, penice jarabej, prepelice poľnej, krutihlava hnedého, muchára sivého, žltouchvosta lesného, prhlaviara čiernohlavého, hrdličky poľnej a orla kráľovského. CHVÚ Malé Karpaty bolo vymedzené a vyhlásené práve na ochranu týchto druhov vtákov.

DRUHY VTÁKOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Slovenský názov	Vedecký názov	Predpokl. počet hniezdiacich párov	Splnené kritérium
sokol rároh	<i>Falco cherrug</i>	4	K1
včelár lesný	<i>Pernis apivorus</i>	40	K1
ďateľ prostredný	<i>Dendrocopos medius</i>	300	K1
výr skalný	<i>Bubo bubo</i>	13	>1%
lelek lesný	<i>Caprimulgus europaeus</i>	15	>1%
bocian čierny	<i>Ciconia nigra</i>	6	>1%
ďateľ bielochrbtý	<i>Dendrocopos leucotos</i>	60	>1%
ďateľ hnedkavý	<i>Dendrocopos syriacus</i>	50	>1%
ďateľ čierny	<i>Dryocopus martius</i>	60	>1%
sokol sťahovavý	<i>Falco peregrinus</i>	3	>1%
muchárik bielookrý	<i>Ficedula albicollis</i>	3 900	>1%
muchárik červenohrdlý	<i>Ficedula parva</i>	500	>1%
strakoš červenochrbtý	<i>Lanius collurio</i>	1 400	>1%
žlna sivá	<i>Picus canus</i>	100	>1%
penica jarabá	<i>Sylvia nisoria</i>	250	>1%
prepelica poľná	<i>Coturnix coturnix</i>	50	>1%
krutihlav hnedý	<i>Jynx torquilla</i>	400	>1%
muchár sivý	<i>Muscicapa striata</i>	1 000	>1%
žltouchost lesný	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	600	>1%
přhlaviar čiernohlavý	<i>Saxicola torquata</i>	1 000	>1%
hrdlička poľná	<i>Streptopelia turtur</i>	600	>1%
orol kráľovský	<i>Aquila heliaca</i>	3	>1%

K1 – územie je jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhu

>1% – v území hniezdi viac ako jedno percento národnej populácie druhu

Sokol rároh
(*Falco cherrug*)

Pár orla kráľovského
(*Aquila heliaca*)

Výr skalný
(*Bubo bubo*)

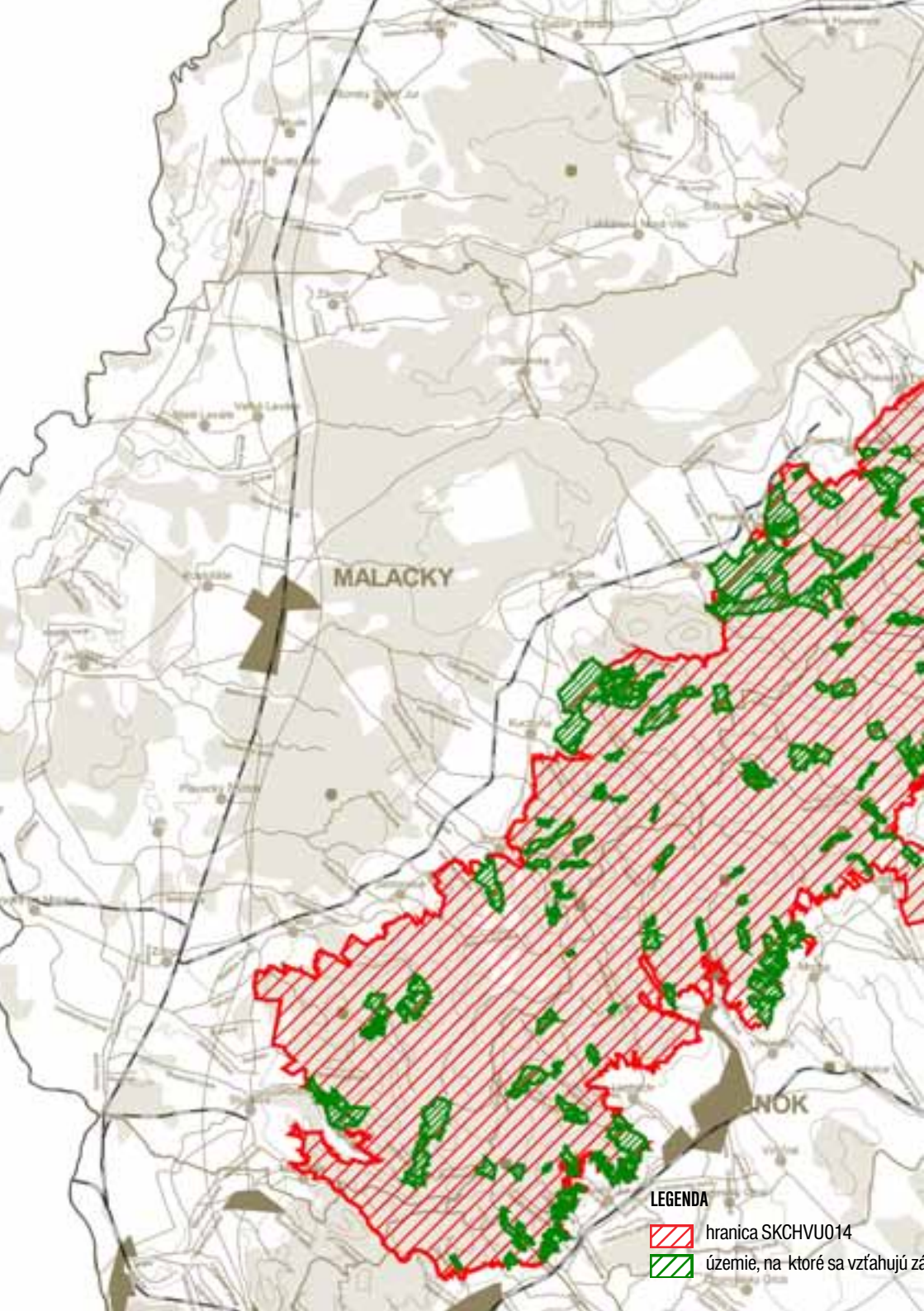
NEGATÍVNE VPLYVY A OHROZENIA

K najdôležitejším príčinám ohrozenia vtáctva v CHVÚ Malé Karpaty patrí:

- vplyv lesného hospodárstva na vekovú štruktúru lesných porastov,
- rušivé pôsobenie ťažby, približovania, dopravy dreva a zalesňovacích prác v hniezdnom období,
- nedostatok lúčnych a pasienkových biotopov v krajine,
- intenzívna poľnohospodárska výroba v okolí chráneného územia (orná pôda, vinohrady), spojená s nízkym zastúpením kriačtinových biotopov a chemickou ochranou plodín,
- vysoká návštevnosť územia ako dôsledok hustej dopravnej siete a turistických chodníkov a blízkosti veľkých sídiel (Bratislava, Trnava),
- postupujúca urbanizácia krajiny a vplyv budovanej infraštruktúry na vtáky,
- dobývanie nerastov banskou činnosťou v početných dobývacích priestoroch po obvode územia.

Dolina Hlboče

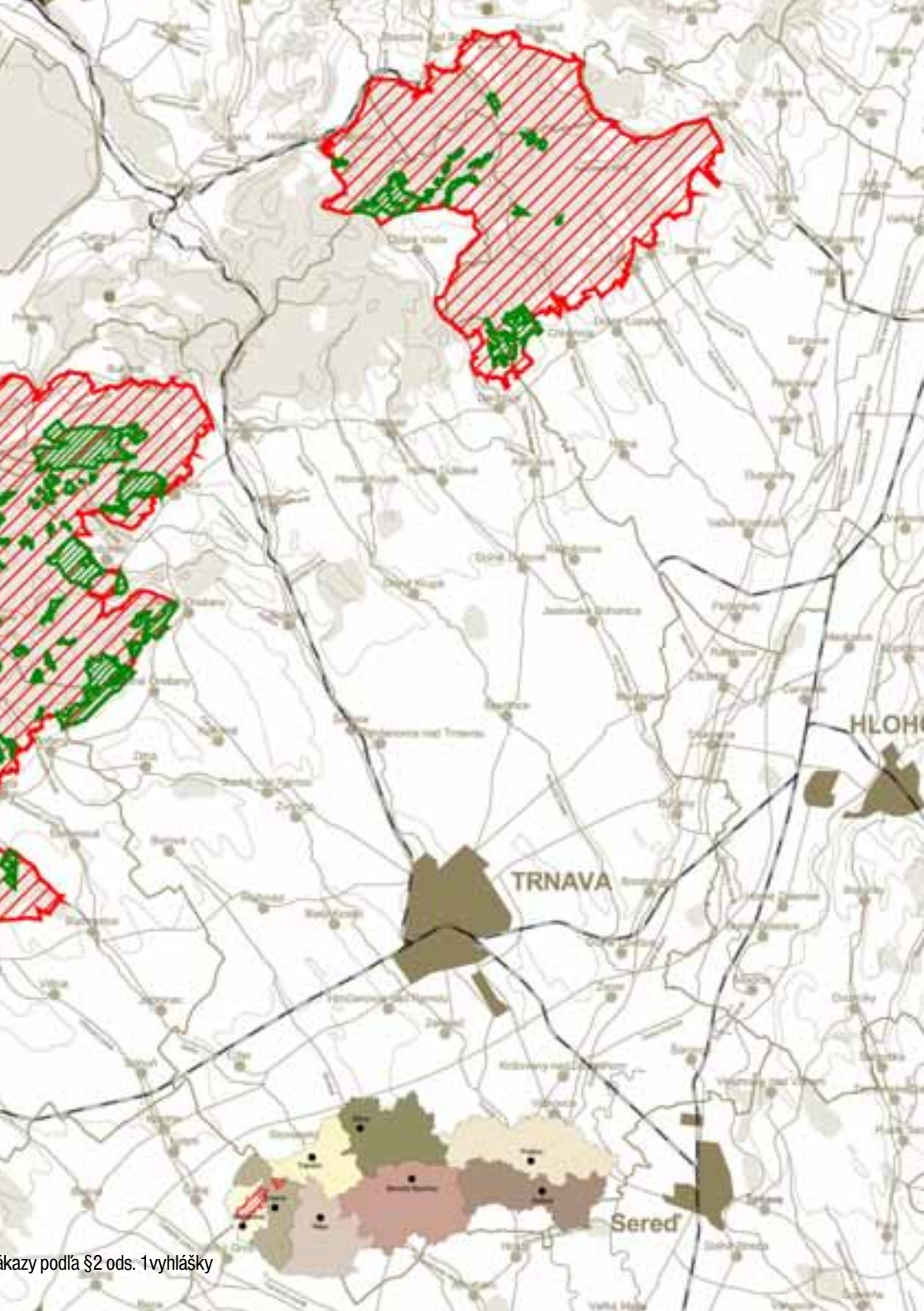

MALACKY

NOK

LEGENDA

- hranica SKCHVU014
- územie, na ktoré sa vzťahujú z...

okazy podľa §2 ods. 1vyhlášky

OCHRANA ÚZEMIA

Cieľom ochrany v chránenom vtáčom území je **zachovanie a obnova biotopov vybraných druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov** a zabezpečenie podmienok pre ich prežitie a rozmnožovanie.

Chránené vtáčie územie bolo vyhlásené **vyhláškou MŽP SR č. 216/2005 Z. z.** Toto chránené územie bolo vymedzené tak, že sa prekrýva na 86,4% výmery s územím Chránenej krajinej oblasti Malé Karpaty, kde na väčšine územia platí 2. stupeň ochrany (podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny).

Vyšší stupeň ochrany majú len nižšie uvedené chránené územia a ich ochranné pásma:

- národné prírodné rezervácie: Hajdúky, Hlboča, Kršlenica, Pohanská, Roštún, Záruby - 5. stupeň;
- prírodné rezervácie: Bolehlav (5. stupeň), Buková (4. stupeň), Čerenec (5. stupeň), Čierna skala (5. stupeň), Chríb (4. stupeň), Jurské jazero (4. stupeň), Kamenec (5. stupeň), Klokoč (5. stupeň), Lančársky Dubník (4. stupeň), Lindava (5. stupeň), Lošonský háj (5. stupeň), Nad Šenkárkou (5. stupeň), Orlie skaly (5. stupeň), Pod Holým vrchom (4. stupeň), Pod Pajštúnom (5. stupeň), Skalné okno (4. stupeň), Slopy (5. stupeň), Strmina (5. stupeň), Ševcova skala (5. stupeň), Vysoká (5. stupeň), Zlatá studnička (5. stupeň);
- prírodné pamiatky: Bukovina (4. stupeň), Čertov žlab (5. stupeň), Limbašská vyvierka (5. stupeň), Malá Pec (4. stupeň), Tisové skaly (5. stupeň), Vyvierka pod Bacharkou (5. stupeň);
- Chránený areál Svätajurské hradisko (4. stupeň).

Hniezdo sokola rároha

S cieľom zabezpečiť ochranu chráneného vtáčieho územia, a pritom obmedziť bežné obhospodarovanie a iné socioekonomické využívanie pozemkov len v nutnom rozsahu, boli v CHVÚ Malé Karpaty o celkovej výmere 50 633,6 ha vyčlenené časti pozemkov, tzv. **ekologicko-funkčné priestory**, ktoré majú osobitný význam pre ochranu európsky významných druhov vtákov. Celková výmera ekologicko-funkčných priestorov v CHVÚ Malé Karpaty dosahuje 5 224 ha.

Na lesnom pôdnom fonde sú vyčlenené 2 ekologicko-funkčné priestory (**hniezdne biotopy druhov dubín** a **hniezdne biotopy druhov bučín**), pozostávajúce z 307 vymedzených samostatných jednotiek (polygónov) o celkovej výmere 3 307 ha.

Do ekologicko-funkčného priestoru **hniezdičov lúk a pasienkov** bolo zahrnutých 15 samostatných lúčnych a pasienkových polygónov o výmere 1 259 ha. Ďalším je ekologicko-funkčný priestor **kriačinových druhov**, do ktorého je zaradených 13 samostatných jednotiek (polygónov) o výmere 658 ha.

Orol kráľovský

Za zakázané činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany CHVÚ Malé Karpaty, sa v týchto ekologicko-funkčných priestoroch považuje podľa § 2 ods. 1 vyhlášky:

- a) vykonávanie lesohospodárskej činnosti v období od 1. marca do 30. júna,
- b) obnovná ťažba iným ako účelovým výberom v lesoch ochranných a lesoch osobitného určenia,
- c) obnovná ťažba veľkopošnou formou podrastového hospodárskeho spôsobu a holorubným hospodárskym spôsobom v hospodárskych lesoch,
- d) odstraňovanie a poškodzovanie hniezdnych a dutinových stromov, určených rozhodnutím štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny,
- e) umiestňovanie stavby a budovanie lesnej cesty alebo zväžnice,
- f) budovanie a vyznačenie turistického chodníka, bežeckej trasy, lyžiarskej trasy alebo cyklotrasy.

Na ostatných pozemkoch, čiže pozemkoch mimo ekologicko-funkčných priestorov, sa za zakázané činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany chráneného vtáčieho územia, považuje podľa § 2 ods. 2 citovanej vyhlášky:

- a) hospodárska činnosť v období od 15. februára do 15. júla vykonávaná v blízkosti hniezda určeného rozhodnutím štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny¹⁾; v tomto rozhodnutí určí štátny orgán ochrany prírody a krajiny územné a časové obmedzenie činnosti,
- b) odstraňovanie alebo poškodzovanie hniezdnych a dutinových stromov určených rozhodnutím štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny,
- c) rozorávanie trvalých trávnych porastov.

*Bocian čierny
(Ciconia nigra)*

*Kmeň buka dôležitý
pre dutinové hniezdiče*

*Mláďatá orla kráľovského
(Aquila heliaca)*

PROGRAM STAROSTLIVOSTI

Starostlivosť o územie s cieľom zachovania ochrany európsky významných druhov vtákov upravuje **program starostlivosti** o chránené vtáčie územie. Program starostlivosti určuje opatrenia na zabezpečenie sústavnej starostlivosti potrebnej na usmerňovanie vývoja pre zachovanie alebo dosiahnutie priaznivého stavu populácií vybraných druhov vtákov. Za **priaznivý stav druhu** sa považuje taký stav, keď údaje o populačnej dynamike druhu naznačujú, že sa dlhodobo udržuje ako životaschopný prvok svojho biotopu, prirodzený areál druhu sa nezmenšuje a existuje dostatok biotopov na dlhodobé zachovanie jeho populácie. Za **priaznivý stav biotopu** z hľadiska jeho ochrany sa považuje taký stav, keď jeho prirodzený areál a plocha sú stabilné, alebo sa zväčšujú, jeho špecifická štruktúra a funkcie sú zachované a stav jeho typických druhov je priaznivý.

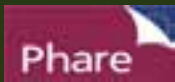
Pohľad z Čiernej skaly

STRATEGICKÉ CIELE PROGRAMU STAROSTLIVOSTI

Na dosiahnutie priaznivého stavu biotopov európsky významných druhov vtákov v CHVÚ Malé Karpaty sú navrhnuté tieto strategické ciele:

- udržať prirodzené zloženie lesných biotopov a postupne rekonštruovať zmenené porasty s vysadenou borovicou,
- zachovať vekovú štruktúru porastov tak, aby podiel porastov vekových tried nad 70 rokov neklesol pod 40%,
- v ekologicko-funkčných priestoroch (hniezdnych biotopoch hniezdičov dubín a bučín) vytvoriť podmienky blízke prírodnému lesu, umožňujúce týmto častiam lesa plniť funkcie hniezdného a potravného biotopu európsky významných druhov vtákov,
- udržať alebo rozšíriť plošné zastúpenie biotopov hniezdičov lúk a pasienkov, zabrániť ďalšiemu úbytku lúk a pasienkov v podhorí Malých Karpát,
- udržať prirodzenú štruktúru xerothermných trávno-bylinných porastov, predovšetkým zamedziť zalesneniu pozemkov nepôvodnými druhmi, napr. borovicami,
- udržať súčasné plošné zastúpenie kriačtinových biotopov a zlepšiť ich kvalitatívne zloženie,
- zvýšiť počet hniezdiacich párov sokola rároha na 6 párov,
- udržať súčasný stav hniezdnej populácie včelára lesného a ďatľa prostredného,
- zvýšiť počet hniezdiacich párov orla kráľovského a sokola sťahovavého na 4 páry,
- udržať alebo zvýšiť počet ostatných hniezdiacich druhov vtákov.

Vypracovaniu programu starostlivosti bude predchádzať jeho prerokovanie s vlastníkami a užívateľmi územia. Nezávisle od tohto procesu môžete k obsahu návrhu programu starostlivosti už teraz osloviť pracovníkov Správy Chránenej krajiny oblasti Malé Karpaty v Trnave a Modre.

KONTAKTNÉ ADRESY

Štátna ochrana prírody SR
Správa Chránenej krajiny oblasti Malé Karpaty
Pažitná 84, 917 01 Trnava
tel.: 033/5536 615

Pracovisko Modra
Štúrova 115, 900 01 Modra
tel.: 033/6474 002

www.soprs.sk/natura

Autori fotografií: © Archív RSOPK Prešov, © S. Harvančík, © P. Hollý, © J. Chavko, © J. Izakovič, © V. Klescht, © H. Strašifťáková, © R. Trnka

Vydala: © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica 2005

Financované z prostriedkov PHARE

